

Statsminister Per Bortens tale ved festforestillingen
i Nationalteatret 7. mai 1970.

Maidagene i 1945 brakte fred og frihet til landet etter fem års tysk okkupasjon. Frigjøringen løftet et åk fra våre skuldre og fylte et helt folk med glede og takknemlighet med en følelse som er vanskelig å gjenskape helt ut i erindringen i dag 25 år etter .

Et navn lyste som et samlende merke gjennom krigsårenes mørke : Kong Haakon. Hans moralske mot og politiske klokskap var av vesentlig betydning for samholdet i folket. Vi minnes ham i dag i dyp takknemlighet.

Vi savner som vårt midtpunkt i kveld, Kong Olav, som gjennom hele krigen stød ved sin fars side, og som like etter frigjøringen kom tilbake som sjef for våre

-2-

væpnede styrker. Jeg vet at Kong Olav via fjernsynet følger hva som skjer her i Nationalteatret, og vi nyttet anledningen til å sende ham våre varmeste hilsener med de beste ønsker om en rask bedring.

Den frihet og fred vi fikk tilbake i 1945 kostet dyre ofre. Vi minnes alle som gav sitt liv i vårt folks kamp - i de væpnede styrker, i handelsflåten og i motstandbevegelsen. Våre tanker går også til de mange som for livet ble merket av krigen på kropp og sinn og til alle de etterlatte, hvis kjære aldri kom tilbake. For dem er krigen ennå en tragisk realitet i deres daglige liv. Det plikter vi å huske. Jeg vil også nevne de ukjente - ~~trause~~ - som led i det stille ved år etter år å måtte leve i uvisshet

om noen av sine kjære, det var ikke den letteste bør   bære.

Krigsårene i Norge var harde, men vi vet at det var land og folk som fikk lide langt mer enn vårt eget, under kampen mot Hitlers Tyskland. Vi er våre allierte stor takk skyldig for den innsats som til slutt knekket det nazistiske velde og vi retter takken til disse lands representanter som er blant oss i kveld. Vi er også glade for å ha med oss representanter for våre nordiske granneland, som på sin m te var oss til støtte og hjelp i v r frihetskamp.

Det primære mål for den tyske besettelse av Norge var å sikre seg den militære kontroll over landet. Men det viste seg hurtig at den hadde et videre sikte. Sammen med også noen norske meningsfeller forsøkte tyskerne   gjøre

Norge til en diktaturstat. Den nasjonale motstand i Norge ble derfor ikke bare en kamp mot en militær okkupasjon, men også mot forsøkene på å nazifisere det norske samfunn. Det var en kamp der den enkeltes holdning og det personlige eksempel spilte en stor rolle. Situasjonen skapte selv ledere, kvinner og menn som ble godtatt i kraft av det eksempel de gav gjennom sin vilje til motstand og sine personlige kvaliteter. På den måten lyktes det langsomt, men sikkert å bygge opp et samhold som greide å holde stand mot fremmedmaktens tvang og terror. Krigen i Norge vil ikke bli husket på grunn av nasjonale militære bragder, men nettopp på grunn av det samhold som skapte en front mot diktaturet på alle samfunnslivets områder. V r styrke som folk var en

nasjonalfølelse med sterk forankring i en demokratisk livsholdning. Det ville vi gjerne ettertiden skulle forstå.

Freden og friheten stillet oss overfor nye oppgaver. Den samfølelse krigen hadde skapt, var i seg selv et godt grunnlag for å bygge landet videre. Gjennom felles innsats har vi gjenreist landet, og i det politiske liv har vi igjen fått de meningsbrytninger som er kriteriet på et demokratisk samfunn. Frihetens egentlige verdi er jo de valgmuligheter den gir. Vår fremste oppgave er å befeste friheten ved å gi den innhold som får de unge til å føle den som en umistelig realitet for sin tilværelse.

Men selv om vi i vårt land på en rekke områder har nærmet oss de mål man satte ved frigjøringen, gjelder det ikke de internasjonale forhold. Vi er stadig vitne til at makten settes i rettens sted. Et lands suverenitet

og integritet teller lite hvis det kommer i veien for maktpolitiske interesser. De forente nasjoner som vi satte store forhåpninger til, er langt fra sterkt nok til å trygge en internasjonal rettsorden. Vi har derfor funnet å måtte løse vårt nasjonale sikkerhetsproblem innenfor rammen av en regional forsvarsallianse.

De som har opplevet den annen verdenskrig, og enda mere de unge, må kjenne det som en plikt å gjøre sitt ytterste for at de internasjonale forhold ordnes på en måte som mest mulig minsker risikoen for en ny katastrofe. Vi

har ikke lov til å bli så verdenskloke at vi gir opp håpet om en verden der krig og undertrykkelse blir betraktet som de meningsløsheter de er.

Med disse ord vil jeg på Regjeringens vegne få ønske alle velkommen til denne feststund i Nationaltheatret.